

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

Науково-практичний журнал

4 ' 2002

Журнал засновано у лютому 2002 року
Видається щомісячно

Зміст

Захист прав

- Захарченко Т.Г. Арбітраж у сфері
інтелектуальної власності3

Авторське право

- Ступак С.К. Управління майновими правами суб'єктів
авторського права і суміжних прав
в Україні6
- Дроб'язко Р.В. Право на переклад: міжнародні
та національні аспекти13

Інтелектуальна економіка

- Мигута Н.В. Експрес-аналіз виробничо-господарської
діяльності молокозаводу
з прогностичними оцінками22

Інформаційні вісті

- Науково-практичний семінар з судьями
господарських судів України26

Цікаво знати

- З історії виникнення найпопулярнішої
інтелектуальної гри XXI століття30

Судова практика

Оглядний лист Вищого господарського суду України від 14.01.2002 р. № 01-8/31
“Про деякі питання практики вирішення спорів, пов’язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність” ...32

Офіційно

Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 червня 2002 р. № 321-р
“Про затвердження Концепції розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності”40

Концепція розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності41

Нове видання

Підручник для студентів вищих навчальних закладів
“Право інтелектуальної власності”47

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

*Нагадуємо, що з липня 2002 року науково-практичний журнал **Інтелектуальний капітал** виходить щомісяця. Передплату журналу ви зможете здійснити у будь-якому поштовому відділенні України.*

Сподіваємося, що наш журнал стане корисним помічником у вашій справі!

Вартість передплати				
	Індекс	1 міс/грн	3 міс/грн	6 міс/грн
Фізичні особи	23594	4	11,75	22,90
Юридичні особи	23595	6	17,75	34,90

З глибокою повагою
редакційна колегія

АРБИТРАЖ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Т. Захарченко,

*Голова колегії з розгляду зовнішньоекономічних спорів
у сфері інтелектуальної власності МКАС при ТПП
України, Заслужений юрист України*

Поряд із судовим захистом прав інтелектуальної власності у багатьох країнах світу й у структурі міжнародних організацій все більшу популярність набувають третейські суди, які розглядають спори, що виникають у сфері інтелектуальної власності; зокрема, найбільш відомим і популярним є Арбітражний центр при Всесвітній організації інтелектуальної власності.

Законодавство України у сфері інтелектуальної власності, зокрема, Закони України "Про авторське право і суміжні права", "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" та інші разом із судовим захистом прав інтелектуальної власності також передбачають можливість передачі спорів, що виникають, на розгляд третейських судів у порядку, встановленому чинним законодавством України.

Відповідно до чинного законодавства України, третейським судом, що має право розглядати спори, які виникають, у тому числі у сфері інтелектуальної власності, є Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (далі МКАС при ТПП Ук-

раїни), що був створений 11 серпня 1992 року і за минулий час завоював заслужений авторитет як в Україні, так і за кордоном.

МКАС при ТПП України діє, відповідно до Закону України "Про міжнародний комерційний арбітраж", на підставі "Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України" (додаток № 1 до вказаного вище Закону) і Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затвердженого рішенням Президії Торгово-промислової палати України від 25 серпня 1994 року.

До компетенції МКАС при ТПП України належать розгляд спорів з договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають при здійсненні зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї зі сторін знаходиться за кордоном, а також спори підприємств з іноземними інвестиціями і міжнародних об'єднань і організацій, створених на території України, між собою, спори між їхніми учасниками, а також їхні спори з іншими суб'єктами права України. При цьому, сторонами у

зазначених спорах можуть бути як громадяни, так і юридичні особи.

Відповідно до пункту 2 Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України і пункту 1.1 Регламенту Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, МКАС при ТПП України, крім зовнішньоекономічних спорів торгового характеру, може розглядати зовнішньоекономічні спори, що виникають у сфері науково-технічного обміну, а також обміну іншими результатами творчої діяльності, тобто спори, що виникають у зв'язку із захистом прав інтелектуальної власності. До таких спорів належать, зокрема, спори про відновлення порушених авторських прав, укладання і виконання ліцензійних договорів, порушення майнових прав власника свідоцтва або власника патенту, винагороду автору, виплату компенсації, а також інші спори.

Важливою гарантією прав учасників арбітражного розгляду є те, що рішення, винесені МКАС при ТПП України, підлягають виконанню як за межами України, відповідно до Нью-Йоркської Конвенції 1958 року "Про визнання і приведення до виконання іноземних арбітражних рішень", ратифікованої Україною 22 серпня 1960 року, так і на території України, відповідно до Законів України "Про міжнародний комерційний арбітраж", "Про виконавче провадження", а також "Інструкції про проведення виконавчих дій", затвердженої наказом Міністерства юстиції України № 74/5 від 15 грудня 1999 року.

З огляду на те, що в останні роки в Україні зросли масштаби порушень прав інтелектуальної власнос-

ті, у зв'язку з чим зросла і необхідність ефективного захисту прав інтелектуальної власності, Торгово-промислова палата України рішенням від 17 квітня 2002 року в складі МКАС при ТПП України створила спеціалізовану колегію з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері інтелектуальної власності, розповсюдивши на діяльність колегії Регламент МКАС при ТПП України і Положення про арбітражні збори і витрати.

У зв'язку з особливостями розгляду спорів щодо захисту прав інтелектуальної власності Торгово-промисловою палатою України розроблено доповнення до Регламенту МКАС при ТПП України "Про особливості розгляду зовнішньоекономічних спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності". При розробці доповнень враховано положення Арбітражного регламенту Всесвітньої організації інтелектуальної власності, яке є одним з найбільш детальних, а також прогресивних серед регламентів провідних третейських установ світу. У доповненні до Регламенту МКАС при ТПП України детально освітлено процедурні питання з проведення попередніх засідань з метою організації і планування розгляду справи, опитування свідків і експертів, проведення випробувань, огляду речових доказів, подання й оцінки експертизи. Особливу увагу приділено питанням конфіденційності інформації, яка розкривається сторонами в процесі арбітражного розгляду.

Оскільки спори у сфері інтелектуальної власності мають свою специфіку і потребують спеціальних знань, до складу колегії, крім юристів (вчених і практиків), котрі

спеціалізуються у питаннях інтелектуальної власності, увійшли досвідчені в судових спорах патентознавці, фахівці різних галузей знань. Це істотно впливає на оперативність і об'єктивність у прийнятті рішень, тому що в більшості випадків запрошені до розгляду спорів фахівці можуть безпосередньо давати кваліфіковану оцінку матеріалам справи, діям сторін без призначення експертиз і направлення документів для одержання висновків від різних інстанцій.

Оскільки МКАС при ТПП України приймає до розгляду спори за наявності письмової угоди (домовленості) між сторонами про передачу йому всіх або певних спорів, що виникають між сторонами в зв'язку з конкретними правовідносинами, сторонам, що хочуть передати спір на розгляд до Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України рекомендується вносити в контракти (договори) арбітражне застереження наступного змісту:

"Будь-який спір, що виникає за цим договором або у зв'язку з ним, підлягає передачі на розгляд і остаточне вирішення до Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Сторони погоджуються з тим, що в процесі розгляду і вирішення спору буде застосовуватися Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, а також доповнення до нього "Про особливості розгляду зовнішньоекономічних спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності".

Вказане вище арбітражне застереження рекомендується для спорів,

що базуються на договірних відносинах і можуть виникнути в майбутньому. Якщо ж спір вже існує і базується на позадоговірних цивільно-правових відносинах, сторонам рекомендується укласти арбітражну угоду наступного змісту:

"Ми, вищевказані сторони, погоджуємося на те, що наступний спір (короткий зміст спору) має бути переданий на розгляд і остаточне вирішення до Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Сторони погоджуються з тим, що в процесі розгляду і вирішення спору буде застосовуватися Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, а також доповнення до нього "Про особливості розгляду зовнішньоекономічних спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності".

Сторонам також нагадується, що для уникнення ускладнень і витрат слід точно вказати матеріальне право, відповідно до якого буде регулюватися їхній контракт або яке буде застосовуватися при розгляді спору, в разі, якщо спір базується на позадоговірних відносинах. Сторони також можуть, за бажанням, зазначити кількість арбітрів, місце проведення і мову арбітражного розгляду. ♦

УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

С. Ступак,
науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності, консультант Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності, голова Всеукраїнського об'єднання суб'єктів авторських і суміжних прав "Оберіг"

Законодавство України про авторське право і суміжні права, яке стосується управління майновими правами суб'єктів авторського права і/або суміжних прав (надалі — "управління майновими правами"), складається з Конституції України, Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами та їх державами-членами з одного боку і Україною з іншого боку, Додатком III до цієї Угоди, що включає підтримку національних організацій колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав, та Закону України "Про авторське право і суміжні права" (надалі — Закон).

Статтею 41 Конституції України передбачено право громадянина самостійно розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності. До цього поняття "розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності" можна віднести й право суб'єктів первинних прав — авторів, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм або їхніх правонаступників (надалі, включаючи організації мовлення, — суб'єкти права) передати своє майнове право в управління іншій особі.

Нагадаємо, що майновим правом зазначених вище суб'єктів є виключне право на самостійне використання власних творів, виконань (у частині 2 статті 39 Закону України ця норма відсутня, що, безумовно, є помилкою законодавця), фонограм, відеограм, програм мовлення (надалі — об'єкти права) та виключне право дозволяти чи забороняти використання власного об'єкта права іншим особам (статті 15, 39, 40, 41 Закону) у обмеженнях для суб'єктів суміжних прав, згідно зі ст.ст. 39, 40, 41 Закону.

Тут важливо зробити суттєвий висновок, що суб'єктами майнового права, згідно із Законом, є лише ті, хто має виключну правомочність на об'єкти права та ще й без обмежень стосовно третіх осіб щодо можливості передачі їм цього права.

Такі повноваження, зокрема, у авторському праві, окрім спадкоємництва, можуть виникати через передачу (відчуження) повністю або частково, тобто усіх або окремих видів майнових прав за ст. 31 Закону.

Таким чином, маємо дві групи причетних або майнових прав осіб:

- осіб, які є суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав: первинних суб'єктів — авторів і

(або) виконавців; і (або) виробників фонограм, і (або) виробників відеограм, і (або) організацій мовлення (на умовах ч. 2 ст. 36 Закону) чи інших осіб, які успадкували або на користь яких відбулося за договором чи рішенням суду відчуження майнових прав первинних суб'єктів або їхніх правонаступників, у тому числі спадкоємців. Будь-яка з наведених вище осіб, котра позбулася власного майнового права, втрачає статус суб'єкта авторського права і (або) суб'єкта відповідного суміжного права, що, звичайно, не поширюється на особисті немайнові права — дивись ст.ст. 14, 38 Закону;

- осіб, котрі реалізують, згідно з відповідними договорами, право на використання об'єктів права, що належать суб'єктам авторського права і (або) суміжних прав. В окремих випадках, коли ними (згідно з ч. 3 ст. 32 Закону) отримано виключне право від суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав за договором (у цьому разі останні особи на період дії цього договору втрачають статус суб'єктів авторського права і (або) суб'єкта права виконавця, виробника фонограм тощо), ці особи на період дії договору можуть прирівнюватися до суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

І лише тепер — про управління майновими правами.

Насамперед звертаємо увагу на те, що Розділ IV Закону називається “управління майновими правами суб'єктів авторського права і

(або) суміжних прав”. Тобто, норми цієї частини Закону не поширюються на тих осіб, які реалізують невиключні права на об'єкти права за Законом.

Стаття 45 Закону визначає три способи управління майновими правами:

- а) особисто;
- б) через свого повіреного;
- в) через організацію колективного управління.

А) Перший з наведених способів, тобто управління майновими правами особисто, не має в Законі подальшого розкриття і тому, на нашу думку, є нічим іншим, як виключним правом суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав на використання власних об'єктів права. Фактично, ця норма дублює права, закріплені за зазначеними суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав у попередніх розділах Закону, і тому дещо розмиває саме поняття “управління майновими правами”.

Б) Управління майновими правами через повіреного регламентовано статтею 46 Закону як таке, що здійснюється на підставі укладеного договору — доручення між суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав та особою — повіреним. Повірений діє у межах переданих йому зазначеним договором повноважень. А це означає, що:

- повірений може бути фізичною особою або юридичною особою будь-якої організаційно-правової форми та форми власності;
- повірений не є суб'єктом авторського права і (або) суміжних прав і виступає не від свого імені, а від імені суб'єкта, який до-

ручив йому управління власними майновими правами;

- договір-доручення може мати довільну форму, яка Законом не обмежується, у тому числі щодо економічних інтересів повіреного;
- Закон не передбачає, що повірений може представляти права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав на підставі договорів з третіми особами — іншими повіреними (“непрямих договорів”) або збирати винагороду за використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою (ч. 1, 2, ст. 43 Закону);
- Закон виключає можливість збору винагороди за відтворення творів, виконань фонограм, відеограм в особистих інтересах (ч. 2, 4 ст. 42 Закону) через повіреного або за відсутністю у повіреного договорів із суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав.

В) Організації колективного управління (ч.ч. 1 — 4 ст. 47, ст.ст. 48, 49 Закону) фактично є різновидом організацій — повірених, але за тривалу історію своєї практичної діяльності у Європі (французьку SASEM створено 1850 року) та Америці (ASCAP, що у США, створено 1914 року) ці організації набули суттєвих відмінностей щодо форм, принципів та методів діяльності.

Насамперед, організації колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав (надалі —

ОКУ) створюються як юридичні особи саме зазначеними суб'єктами (ч. 2 ст. 47 Закону) і не мають на меті одержання прибутку (абзац 19 ст. 1 Закону). За умов чинного законодавства, ОКУ може бути утворено у двох організаційно-правових формах: як об'єднання громадян, згідно із Законами України “Про об'єднання громадян”, “Про професійні спілки”, “Про професійних творчих працівників та творчі спілки”, або як неприбуткове об'єднання юридичних осіб¹. Згідно із Законом України “Про підприємства в Україні” ОКУ не можуть вважатися суб'єктами права, оскільки, на відміну від зазначених суб'єктів, не мають права самостійно використовувати доручені їм для управління об'єкти права (ч. 2 ст. 48 Закону) і можуть надавати у використання лише невиключні права (ч. 5 ст. 32 Закону).

Основними ознаками “управління на колективній основі” є такі.

1. Повноваження стосовно колективного управління базується на основі договорів з авторами та іншими суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, укладених у письмовій формі (ч. 3 ст. 48 Закону), щодо права на передачу будь-яким особам невиключних прав на використання об'єктів права (ч. 5 ст. 32 Закону) та принципах (пункт “б” ч. 1 ст. 49 Закону) досягнення згоди між сторонами щодо всіх істотних умов договору про передачу прав на використання (ч. 2 ст. 33 Закону).

¹ У цьому разі юридичні особи мають довести державному органу реєстрацій, що вони дійсно є суб'єктами права, через наявність відповідних договорів, відповідний бухгалтерський облік нематеріальних активів або через експертизу, надану НДІ інтелектуальної власності.

2. Виключається можливість використання безпосередньо організаціями колективного управління будь-яким способом об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, доручених їм для управління (ч. 2 ст. 48 Закону).
3. Передбачається право організацій колективного управління резервувати на своєму рахунку суми незапитаної винагороди з подальшим їх використанням, згідно із Законом (ч. 3 ст. 49 Закону).
4. Передбачається право загальних зборів членів організацій колективного управління виносити рішення, що стосуються договорів управління правами суб'єктів права (пункт "г" ч. 7 ст. 48 Закону).
5. Не виключається право управляти майновими правами осіб (абзац 32 ст. 1 Закону), які не передавали таких повноважень (пункт "в" ч. 7 ст. 48 та ч. 2 ст. 49 Закону), хоча механізм набуття ОКУ такого права Законом не визначений.

Можна зробити висновок, що основними відмінностями ОКУ від інших організацій-повіренних є наступні:

- договори на управління майновими правами в ОКУ фактично є тристоронніми: "суб'єкт права" — "дирекція ОКУ" — "уповноважений колективний орган членів ОКУ", який визначає розмір утриманих відшкодувань із зібраних на користь членів ОКУ винагород, що спрямовуються на покриття витрат ди-

рекції ОКУ, пов'язаних зі збором та розподілом винагород, у чому і реалізується принцип неприбутковості ОКУ. На практиці уповноважений колективний орган ОКУ затверджує єдину форму договору про колективне управління (договір-приєднання), у якому суб'єкт права визначається стосовно терміну та території поширення дії цього договору, виду (видів) майнового права, що передається у колективне управління. Уповноважені колективні органи ОКУ, згідно з умовами статуту організації, можуть контролювати й інші, окрім вказаних, аспекти діяльності дирекції ОКУ — ставки запроваджених винагород за різні види майнових прав, структуру апарату тощо;

- право ОКУ виступати від імені осіб, які є суб'єктами або мають відношення до майнових прав, авторського права і суміжних прав, але на момент реалізації їхніх майнових прав за різних обставин не можуть бути представленими ОКУ безпосередньо і не представлені відомими ОКУ повіреними, у т.ч. іншими ОКУ.

Фактично, це право є фактором значної суспільної довіри, оскільки Законом передбачено, що впродовж трьох років ОКУ зобов'язана зазначених вище суб'єктів розшукати і виплатити належну їм винагороду. У такий спосіб реалізується право громадян на доступ до духовних цінностей. Але, у свою чергу, суб'єкт права, що "віднайшовся", і якого не влаштовують умови послуг даної ОКУ, може відкликати своє майно-

ве право з обігу цієї організації, після чого вона зазначені права не представляє.

Вбачається, що органам державної реєстрації треба дуже обережно поставитися до надання ОКУ правомочності представляти право не тільки своїх членів, через високий ризик щодо можливих зловживань з боку ОКУ. Не рекомендується надавати такі повноваження організаціям, які своєю тривалою діяльністю у колективному управлінні не довели суспільству свого професіоналізму та законслухняності, а також ОКУ — громадським організаціям місцевого, не всеукраїнського статусу.

Дещо зі світової практики.

Українським Законом не передбачено, але за світовою практикою:

- ОКУ, визначивши сферу своєї діяльності (категорію суб'єктів прав, вид майнових прав, якими вони управляють тощо), не має права відмовляти у своїх послугах як відповідним суб'єктам права, так і особам, які зацікавлені використовувати майнове право цих суб'єктів, якщо стосовно вказаних осіб у ОКУ немає об'єктивних упереджень;
- ставки винагород для усіх суб'єктів права мають бути однаковими, і ставки відшкодувань для усіх осіб, які використовують об'єкти майнових прав, також мають бути однаковими.

Якщо в період становлення ОКУ в окремих країнах можлива, що цілком природно, конкуренція між ними, то на міжнародній арені конкуренція між ОКУ практично виключається, тому що замість відкриття в інших країнах своїх філій,

вони доручають (див. ч. 4 ст. 48 Закону) в управління представлені ними майнові права одне одному через відповідні двосторонні договори.

В ОКУ мінімізовано витрати щодо здійснення основних своїх функцій: збору винагород та подальшому їх розподілу, згідно з договорами або Законами, тому що апарат ОКУ працює за фіксовану зарплатню. Усі аспекти діяльності такої організації, у тому числі її видатки, контролює уповноважений колективний орган тих, кому зібрана винагорода належить. До того ж, в ОКУ — громадських організаціях оподаткування їхньої діяльності, згідно із законодавством України, загалом є значно нижчим, ніж у підприємств тощо.

Хоча в основі діяльності ОКУ закладено колективне рішення її членів, такі організації через постійний переговорний процес забезпечують справедливий баланс інтересів між останніми та особами, які у своїй діяльності використовують об'єкти права. Таким чином забезпечуються інтереси й інших членів суспільства, які мають право на отримання інформації та освіти за поміркованою ціною або навіть безкоштовно. Тому ОКУ слугує не тільки економічним інтересам своїх членів, але й економічним, культурним та соціальним інтересам суспільства в цілому.

А тепер окремо про норму ч. 5. статті 47 Закону.

У ній зазначається, що, окрім ОКУ, "суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав можуть також доручати управління своїми майновими правами на колективній основі відповідним державним ор-

ганізаціям, установчі документи яких передбачають здійснення таких функцій”.

Зауважимо, що у ч. 1 ст. 15, ч. 1 ст. 39, ч. 1 ст. 40, ч. 1 ст. 41 надано визначення майнових прав щодо автора, виконавців, виробників фонограм (відеограм), організацій мовлення. У Законі ніде, крім ч. 5 ст. 47, не згадується про такий різновид майнових прав, як “майнові права на колективній основі”. Спроба знайти визначення цьому поняттю привела нас до абз. 2, 5 ч. 1 ст. 13 Закону, де зазначається, що твір, створений у співавторстві, може утворювати “одне нерозривне ціле”.

Іноді трапляються випадки, коли створюються у співавторстві як одне нерозривне ціле твори літератури або живопису. Частіше така ситуація виникає за створення архітектурних творів (у великих проектах практично повсякчас задіяно групу архітекторів, які розробляють окремі, часто несамодостатні його складові) або музичних творів (автори мелодій та аранжувальники), чи за виконання творів (ансамблеве або оркестрове виконання).

Але наведені приклади не можуть бути формалізованими за тим чи іншим принципом і залишаються винятком. І лише один випадок завжди передбачає, що твір є нерозривним цілим спільної творчості: йдеться про аудіовізуальний твір.

Нагадаємо, що, згідно з ч. 1 ст. 17 Закону, авторами аудіовізуального твору є режисер-постановник, автор текстів, автор спеціально створеного музичного твору, художник-постановник, оператор-постановник. Очевидно, що творчий до-

робок, наприклад, оператора-постановника та режисера-постановника в аудіовізуальному творі завжди складатимуть одне нерозривне ціле. Саме тому вбачається, що поняття “майнові права на колективній основі” може бути застосовано лише до аудіовізуального сектору. Опосередковане підтвердження викладеної точки зору представляє останнє речення ч. 2 ст. 17 Закону, згідно з яким винагорода співавторам аудіовізуального твору “виплачується організаціями колективного управління або іншими способом”, (на нашу думку, точнішим було б визначення “виплачується через організації колективного управління або іншими способами”).

Саме тому, що зазначені у ч. 5 ст. 47 Закону державні організації, на відміну від організацій, створених, згідно з ч. 2 ст. 47 Закону, суб'єктами авторського права і (або) суміжних прав, управляють не через колективні органи суб'єктів майнових прав, а “іншим способом”, (суб'єкти авторського права і суміжних прав у разі співпраці з державними організаціями можуть, за згодою з керівництвом таких організацій, утворити лише дорадчі органи), диспозиція цієї норми як складової ст. 47, (що називається “Забезпечення колективного управління майновими правами”), вбачається помилковою. Ми вважаємо, що ч. 5 ст. 47 Закону мала б бути або складовою ст. 46 Закону, або взагалі вилученою, тому що норма ст. 46 Закону відкритістю своєї формули фактично її “поглинає”.

Колективну та індивідуальну форму управління майновими правами

не варто розглядати лише як альтернативні². Цим організаціям притаманна різна специфіка діяльності, у кожної є свої переваги і недоліки, і тому різні суб'єкти авторського права і (або) суміжних прав в конкретних випадках обирають собі для реалізації власних інтересів того чи іншого партнера. Головне, щоб особи, які здійснюють управління майновими правами, були для усіх зацікавлених сторін зрозумілими, професійними, володіли якнайповнішими базами даних на об'єкти прав своїх підопічних, мали змогу забезпечувати ефективний обіг об'єктів права і здійснювали це.

За світовою практикою, організації колективного та індивідуального управління здебільшого віднаходять свої ніші на ринку використання об'єктів права і, залишаючись певною мірою конкурентами, наприклад, в сегменті випуску в обіг на матеріальних носіях (CD тощо) об'єктів права, "приречені" співпрацювати у разі приватного використання об'єктів права (ч. 5. ст. 42 Закону) або використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою (ст. 43 Закону).

У справі управління правами, враховуючи зростання попиту на мультимедійні проекти, які потребують залучення значної кількості різних об'єктів права, та все більший обсяг розповсюдження об'єктів права у нематеріальній формі (причому, через Інтернет), необхідно утворювати спільні бази даних і координувати всі інші сторони своєї

діяльності усім, хто працює в цьому полі, залишаючи за собою розподіл винагород та інші принципові аспекти діяльності.

У питанні забезпечення ефективного обігу об'єктів майнових прав авторів, виконавців, виробників фонограм чи відеограм, організацій мовлення рівень відставання України від більшості країн світу є значним, що негативно впливає на всі сторони нашого буття. Лише становлення усіх форм управління майновими правами та спрямування державою цього процесу в бік формування ринкової національної інфраструктури управління майновими правами здатні забезпечити українському суспільству подальший прогресивний розвиток. ♦

² Дана стаття не передбачає розкриття специфіки діяльності осіб (повірених), які обслуговують суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав за договором-дорученням, оскільки в Законі щодо їхньої діяльності немає жодних обмежень.

ПРАВО НА ПЕРЕКЛАД: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

Р. Дроб'язко,
*адвокат міжнародної юридичної фірми "Бейкер і
Макензі", патентний повірений України*

У Глосарії Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) подано наступне визначення терміна "переклад": "Втілення форми письмових або усних творів мовою, відмінною від мови оригіналу. Він повинен передавати твір у достовірному і неспотвореному вигляді як щодо змісту, так і щодо його стилю. Авторське право надається перекладачам як визнання їхнього творчого підходу до іншої мови, проте без шкоди правам автора твору, що перекладається; для перекладу потрібен відповідний дозвіл, оскільки право на переклад є специфічною складовою авторського права" [1].

Відповідно до статті 2(3) Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (далі - Бернська конвенція), "переклади, адаптації, музичні аранжування та інші переробки літературного або художнього твору охороняються нарівні з оригінальними творами, без шкоди правам автора оригінального твору" [2]. Дійсно, перекладач працює з текстом, написаним іншою особою, але затрачає при цьому розумові зусилля, прагнучи втілити іншою мовою думку автора. Переклад як такий є твором, хоча без твору, що перекладається, він існувати не може. Проте він відрізняється

не тільки мовою, а й лексичними виразами, фразеологією, граматичною конструкцією, стилем тощо.

Праву на переклад присвячено статтю 8 Бернської конвенції: "Автори літературних і художніх творів, що охороняються цією Конвенцією, протягом усього терміну дії їхніх прав на оригінальні твори користуються виключним правом перекладати і дозволяти переклади своїх творів" [3]. Слід зазначити, що це одне з виключних прав, якими користується автор. Сучасні засоби зв'язків між державами роблять переклади все важливішими в міжнародних відносинах. Це право, введене до Конвенції від самого початку її існування (1886 р.), дозволяє автору самому перекладати свій твір (що буває досить рідко) або доручити переклад іншій особі, здатній іншою мовою здійснити належне втілення авторської думки, зберегти стиль і фразеологію, які дають змогу читачеві через мову перекладу наблизитися, наскільки це можливо, до оригіналу.

Виключне право на переклад в принципі завжди визнавалося на конференціях з перегляду Конвенції, та водночас вводилися обмеження як на обсяг цього права (так званий "десятирічний режим", встанов-

лений додатковим актом 1896 р.), так і на його здійснення (примусові ліцензії для країн, що розвиваються, згідно зі статтею II Додаткового розділу Конвенції).

На Стокгольському перегляді Конвенції (1967 р.) розглядалася й інша проблема: чи включають винятки з права на відтворення і примусові ліцензії на передачу в ефір та звукозапис також і право на використання твору в перекладі, крім права на використання в оригіналі. Було одностайно визнано, що стосовно винятків, передбачених пунктом 2 статті 2bis, пунктом 2 статті 9, а також пунктами 1 і 2 статті 10, це саме так за умови, що будуть дотримуватися вимоги добросовісної практики і поважатися особисті немайнові права. Проте стосовно примусових ліцензій думки розійшлися (статті 11bis і 13). Одні вважали, що це положення поширюється і на примусові ліцензії, інші висловлювали думку, що використання твору без згоди автора не надає права його перекладати. Це питання залишається відкритим [4].

Додатковий розділ Бернської конвенції присвячено спеціальним положенням, які стосуються країн, що розвиваються. Статтю II цього розділу присвячено обмеженню права на переклад. Стаття велика за обсягом, тому розглянемо її за окремими пунктами.

(1) Будь-яка країна, яка заявила, що вона буде користуватися пільгою, передбаченою цією статтею, може щодо творів, випущених у світ у друкованій або іншій аналогічній формі відтворення, замінити виключне право на переклад, передбачене статтею 8, системою невиключних і передаваних ліцензій, що видаються компетентними ор-

ганами на зазначених нижче умовах і з врахуванням статті IV [5].

Тут визначено загальний принцип. Деталі розглядаються в наступних пунктах. Кожна країна, яка обирає введення системи примусових ліцензій на переклад, сама вирішує, який орган є компетентним щодо видачі таких ліцензій. Це внутрішнє питання.

Ця стаття застосовується тільки до творів, "випущених у світ у друкованій або іншій аналогічній формі відтворення" (наприклад, машинописній, офсетно-літографічній тощо). Вважається, що це формулювання повинно виключати такі речі, як фільми і грамплатівки. Важливою є мета перекладу, а саме: використання в школах, у вузах або з метою дослідження (див. пункт 5 нижче).

(2) (а) З врахуванням пункту (3), якщо після закінчення трирічного періоду або будь-якого більш тривалого часу, встановленого національним законодавством зазначеної країни, що обчислюється від дати першого випуску твору у світ, переклад такого твору не був випущений у світ мовою, загальноживаною в цій країні, особою, що має право на переклад, або з її дозволу, будь-який громадянин такої країни може одержати ліцензію на здійснення перекладу твору зазначеною мовою і випустити в світ такий переклад друкованою або аналогічною формою відтворення.

(2) (в) На умовах, передбачених цією статтею, ліцензію може бути видано також у тих випадках, коли всі видання перекладу, випущеного у світ зазначеною мовою, повністю розійшлися.

(3) (а) У разі перекладу мовою, що не є загальноживаною в одній

або кількох розвинених країнах-членах Союзу, період, що дорівнює одному року, замінює трирічний період, передбачений пунктом 2 (а).

(3) (в) Будь-яка країна, зазначена в пункті (1), за одностайною домовленістю з розвиненими країнами-членами Союзу, в яких та сама мова є загальноживаною, може замінити, в разі перекладу цією мовою, трирічний період, передбачений пунктом 2 (а), більш коротким періодом, погодженим такою домовленістю, причому такий період не може бути меншим одного року. Проте положення попереднього речення не поширюється на англійську, французьку та іспанську мови. Генеральному директору повідомляють про будь-яку таку домовленість між урядами.

(4) (а) Відповідно до положень цієї статті, ліцензії, одержані після трьох років, не можуть бути видані до закінчення додаткового шестимісячного періоду, а ліцензії, одержані після одного року, до закінчення додаткового дев'ятимісячного періоду:

(i) від дати, на яку заявник на ліцензію виконає вимоги, перелічені в статті IV(1) або (ii), якщо не відомі особа або адреса особи, що має право на переклад, від дати, на яку заявник на ліцензію відправить, як передбачено статтею IV(2), копії своєї заяви, поданої органу, компетентному видавати ліцензію.

(4) (в) Ліцензія, передбачена цією статтею, не видається, якщо переклад мовою, відносно якої було подано заяву, буде випущено у світ особою, яка має право на переклад, або з її дозволу протягом зазначених шести — або дев'ятимісячних періодів [6].

Ці пункти містять деталі, що регулюють надання ліцензії. Хоча вони значною мірою самоочевидні, доцільно відзначити кілька моментів.

По-перше, особа, якій видається ліцензія, повинна бути громадянином країни, що розвивається. Під час Паризького перегляду Конвенції 1971 р. було погоджено, що термін "громадянин такої країни" охоплює також юридичних осіб, включаючи саму державу, її загальнодержавні або місцеві органи і підприємства, належні державі або таким органам. Мета цього положення полягає в тому, щоб завадити іноземним фірмам одержувати доходи від системи колективних ліцензій.

По-друге, Конвенція визначає різницю між мовами загальноживаними в країні, що розвивається, і мовами, які не є загальноживаними в одній або кількох розвинених країнах. Володілець авторського права може протягом періоду, що розпочинається від моменту першої публікації твору, дозволити здійснити його переклад у країні, що розвивається. Цей період становить три роки в першому випадку (пункт 2) — і один рік — у іншому (пункт 3). Вважалось за доцільне надати перевагу виразу "загальноживана мова" перед виразом "національна мова", оскільки в деяких країнах, що розвиваються, є мови, які не будучи визнаними як національні мови, разом з тим загальноживані (наприклад, англійська мова в Індії). Можлива наявність кількох загальноживаних мов в одній і тій самій країні.

У Парижі було погоджено, що поняття загальноживаної мови в країні включає мови, які перебувають у загальному користуванні не

обов'язково всього населення країни. Такою мовою може бути мова, загальноживана в певному географічному регіоні країни, мова етнічної групи населення або мова, звично використовувана для особливих цілей, наприклад, для урядового діловодства або освіти. Тому таке формулювання дозволяє країні, що розвивається, здійснювати переклад за примусовою ліцензією з мови однієї розвиненої країни на мову іншої розвиненої країни.

Як зазначалося, період, що триває від моменту першої публікації, протягом якого не може бути видано жодної примусової ліцензії, скорочено з трьох років до одного року, якщо переклад здійснено мовою, яка не є загальноживаною в одній або кількох розвинених країнах (пункт 3 (а)). Причина в тому, що прогрес щодо способів навчання і наукових досліджень зумовлює швидке старіння підручників, і країни, що розвиваються, бажають мати до них доступ місцевими мовами і якомога швидше. Проте це не допускається, якщо мовою, якою здійснено переклад, є англійська, французька або іспанська, очевидно, через всесвітній характер цих мов і породжуваний ними обсяг потенційного ринку. Нарешті, допускається примусовий переклад, незважаючи на те, що володілець авторського права опублікував свій власний переклад, якщо все видання повністю розійшлося.

По-третє, Додатковий розділ передбачає ще один термін, що розпочинається від дати, на яку заявник, що запитує ліцензію, звернувся до володільца авторського права за одержанням добровільної ліцензії. Якщо особа або її адреса відомі, то цей період розпочинається від дати,

на яку заявник надіслав своє клопотання видавцеві і до будь-якого національного або міжнародного центру, який може бути зазначеним.

Цей період становить шість місяців у разі "трьохрічної" ліцензії і дев'ять — у разі ліцензії, що видається через рік (пункт 4 (а)). Під час Паризького перегляду більшість дотримувалися тієї думки, що періоди тривалістю шість і дев'ять місяців не можуть тривати одночасно з періодами тривалістю три і один рік, оскільки заявка на надання ліцензії може бути ефективно подана лише після закінчення періоду впродовж трьох або одного року. Саме тому слово "додатковий" має чітко вказувати на те, що період тривалістю шість або дев'ять місяців необхідно обчислювати слідом за періодом тривалістю три або один рік. Нарешті, якщо до закінчення цього періоду володілець авторського права опублікує свій власний переклад, то ніякої примусової ліцензії видано бути не може.

(5) Будь-яка ліцензія, відповідно до положень цієї статті, видається лише для використання в школах, університетах або з метою досліджень [7].

Це положення має першочергове значення, оскільки воно обмежує мету, для якої може бути видано ліцензії. Під час Паризького перегляду Конвенції 1971 року було погоджено, що слова "школи, університети" стосуються не тільки освітньої діяльності на всіх рівнях у навчальних закладах, навчальних і середніх школах, коледжах і університетах, а й широкого діапазону організованої діяльності в галузі освіти, що стосується будь-якої вікової групи і присвячена вивченню будь-якого предмета.

Щодо наукових досліджень це положення трактувалося обмежено. Воно не може бути витлумачено так, аби дозволяти переклад творів, що охороняються авторським правом, інститутам з промислових досліджень або приватним фірмам, які здійснюють дослідження з комерційною метою.

Хоча в Конвенції прямо цього не зазначено, національне законодавство зобов'язане вживати заходи щодо контролю за обігом примірників перекладів, зроблених за примусовою ліцензією. Оскільки вони здійснюються для навчання і дослідження, використання їх повинно обмежуватися навчальними закладами. Вони не призначаються для використання широкою публікою, хоча на практиці важко обмежитися їх продажем тільки студентам, для яких вони були призначені. Справою національного законодавства є вжиття необхідних заходів для забезпечення дотримання умов, визначених Конвенцією.

(6) Якщо переклад твору випускається в світ особою, яка має право на переклад, або з її дозволу, за цінами, що відповідають тим, які зазвичай встановлюються в країні для аналогічних творів, будь-яка ліцензія, що видається відповідно до цієї статті, припиняє свою дію, якщо такий переклад здійснено тією самою мовою і, в основному, того самого змісту, що й переклад, випущений у світ за ліцензією. Усі примірники, що вже вийшли до того, як ліцензія втратила силу, можуть розповсюджуватися доти, доки вони не розійдуться повністю [8].

Це положення дозволяє володільцеві авторського права відновити своє виключне право на переклад, самостійно опублікувавши переклад

тією самою мовою і, в основному, того самого змісту, якщо він реалізується на ринку за ціною, розумно співвіднесеною з тією, що стягується за порівнювальний твір. Якщо це відбувається, то будь-яка примусова ліцензія припиняється (хоча примірники, вже виготовлені за цією ліцензією, можуть продовжувати продаватися). Стосовно значення виразу "в основному, того самого змісту", то в Парижі 1971 р. було погоджено, що ці умови вважаються виконаними не тільки тоді, коли зміст перекладу володільця авторського права ідентичний або майже ідентичний змісту перекладу, здійсненого за ліцензією, а й тоді, коли перший містить певні вдосконалення, як, наприклад, у разі, коли зміст шкільного підручника приводиться у відповідність до сучасного рівня.

Було також погоджено, що ліцензіат має бути завчасно повідомленим володільцем прав на переклад про публікацію перекладу, на яку він дав дозвіл. При цьому завжди передбачається, що володільць прав знає про примусову ліцензію.

(7) Для творів, які, в основному, складаються з ілюстрацій, ліцензія на переклад і випуск у світ тексту та на відтворення і випуск у світ ілюстрацій надається, якщо тільки умови статті III також виконуються [9].

У цьому, особливому, випадку ліцензія на переклад тексту і відтворення ілюстрацій повинна задовольняти умови як статті II (право на переклад), так і статті III (право на відтворення), оскільки зачіпаються обидва права.

(8) Ліцензію не може бути видано, відповідно до цієї статті, якщо автор вилучив з обігу всі примірники свого твору [10].

Це положення має на увазі забезпечення одного аспекту морального права, а саме: "права змінити думку", тобто випадок, коли автор вирішує нести витрати по вилученню з обігу всіх примірників свого твору. З цього питання Додатковий розділ йде далі, ніж сама Конвенція (див. статтю 6bis). У зазначеній статті це право, що бере свій початок від звичаєвого права деяких країн, не згадується. Якщо автор вилучає твір таким чином, то жодної ліцензії не може бути видано.

(9) Ліцензію на переклад твору, випущеного в світ у друкованій або аналогічній формі відтворення, може бути також видано будь-якій радіостанції, що має свою штаб-квартиру в країні, згаданій у пункті 1, після подання заяви зазначеної організації компетентному органу країни, якщо при цьому виконуються всі наступні умови:

- (i) переклад здійснюється з примірника, виготовленого і придбаного відповідно до законів даної країни;*
- (ii) переклад призначається для використання лише в радіопередачах, призначених винятково для навчання або поширення результатів спеціальних технічних чи наукових досліджень серед спеціалістів конкретної професії;*
- (iii) переклад використовується винятково для цілей, перелічених в умові (ii), в законно здійснених передачах, призначених для слухачів на території даної країни, включаючи передачі, здійснені за допомоги звукових або візуальних записів, виготовлених законно і винятково для цілей таких передач;*

(iv) будь-яке використання перекладу не ставить за мету комерційну користь.

(v) Звукові або візуальні записи перекладу, здійсненого організацією радіомовлення на підставі ліцензії, виданої відповідно до цього пункту, може для цілей і з врахуванням умов, перелічених у підпункті (a), і за згодою цієї організації бути також використано будь-якою іншою організацією радіомовлення, що має свою штаб-квартиру в країні, компетентний орган якої видав дану ліцензію.

(d) З врахуванням підпунктів (a) — (c) положення попередніх пунктів застосовуються при наданні та реалізації ліцензії, виданої відповідно до цього пункту [11].

Передачі в ефір як радіо-, так і телемовленням мають велике значення для освіти в країнах, що розвиваються, зокрема, в тих, де бракує підручників і викладачів. Шкільні передачі в ефір набувають все більшої ваги. У Парижі 1971 р. було визнано, що в таких країнах ліцензії на переклад для передачі в ефір відіграють не меншу роль, а ніж ліцензії на книги.

Передбачалося, що положення Додаткового розділу з цього питання жодним чином не повинні зачіпати положень статті 11bis Конвенції. У цьому разі йдеться не про дозвіл передачі в ефір твору у формі перекладу. Цей пункт стосується винятково підготовки перекладу для передачі в ефір. Правила ж статті 11bis регулюють саму передачу в ефір, наприклад, такі питання, як записи не-тривалого користування.

У Парижі 1971 р. було погоджено, що умови, відповідно до яких переклад має здійснюватися з "при-

мірника, виготовленого відповідно до законів" країни, означає, що цей примірник не повинен бути контрафактним примірником стосовно законів даної країни. Єдиною метою перекладу має бути передача в ефір, а єдиною метою передачі — навчання або "поширення результатів спеціальних технічних або наукових досліджень". Окрім того, передача в ефір має бути спрямованою для прийому у відповідній країні (хоча очевидно, що вона може прийматися і за межами її кордонів). Переклад не може використовуватися з метою одержання будь-якого доходу. Він не може продаватися або включатися до програм, які містять комерційну рекламу. Звукові та візуальні записи, що містять переклад, можуть, за згодою ліцензіата, використовуватися іншими радіомовними організаціями, але лише за умови, що вони мають свої штаб-квартири в тій самій країні. Нарешті, на тих самих умовах можуть видаватися ліцензії на переклад текстів, включених до "аудіовізуальних записів" (наприклад, фільми), за умови, що останні самі були виготовлені винятково з метою систематичного навчання.

Праву на переклад присвячено статтю V Всесвітньої конвенції про авторське право (далі — Всесвітня конвенція). Стаття складається з двох пунктів: у першому встановлюється правило (виключне право на переклад), у другому, що містить шість підпунктів, — можливі винятки (примусова ліцензія).

Пункт 1 статті V передбачає: "Авторське право включає виключне право автора перекладати, випускати в світ переклади і дозволяти переклад і випуск у світ перекладів

творів, що охороняються на підставі цієї Конвенції" [12].

Автор має виключне право на наступні дії: здійснювати переклад і випускати в світ переклад; дозволяти переклад; дозволяти випуск у світ переклад.

Лише остання з чотирьох дій має практичне значення в повсякденній діяльності. Перші дві стосуються самого автора. У рідкісних випадках автор сам робить або публікує переклад свого твору, і якщо він це робить, то, ймовірно, ніхто не піддає сумніву його право (якщо, звичайно, він раніше нікому не передав свої права на таке використання).

Третя дія — здійснення перекладу іншою особою без будь-яких наступних дій, насамперед без опублікування. Питання про те, чи може переклад, зроблений для особистого користування, бути забороненим, залишається відкритим.

Четвертим випадком заборонених без дозволу автора дій є випуск у світ перекладу. Суть терміна "випуск у світ" повинна тлумачитися відповідно до статті VI, яка дає визначення випуску в світ "в розумінні цієї Конвенції". Як впливає з цього визначення, запис на плівку перекладу (точніше, запис читання перекладу) або публічне виконання перекладу не є "випуском у світ". Не є вони також і здійсненням перекладу. Отже, запис на плівку, виконання або інше подібне використання перекладу не є опублікуванням і тому не належить до сфери дії статті V.

Україна приєдналася до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів і підтвердила своє правонаступництво (після розпаду СРСР) у Всесвітній конвенції

про авторське право. Відповідно до Закону України від 10 грудня 1991 р. "Про дію міжнародних договорів на території України", "укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства" [13]. Тобто, розглянуті вище положення Бернської конвенції і Всесвітньої конвенції про право на переклад є частиною національного законодавства України.

Відповідно до статті 15 Закону України "Про авторське право і суміжні права" (в редакції від 11 липня 2001 р.), "виключне право автора (чи іншої особи, яка має авторське право) на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти... переклади творів" [14].

Право на переклад твору не є самостійною авторською правочинністю. Пояснюється це тим, що саме виготовлення перекладу не є використанням перекладу. Іншими словами, зазначена дія не контролюється автором, не може бути ним забороненою.

Більше того, виготовлення перекладу, хоча і може бути прямо дозволено автором і оформлено авторським договором, але сам цей дозвіл, сам цей договір мають сенс тільки в тому разі, якщо автор дозволив, окрім того, певне використання твору в перекладі.

Тому право на переклад завжди поєднується з правом на відтворення, розповсюдження, на імпорт, публічний показ, публічне виконання, передачу в ефір, оповіщення по кабелю. Інакше кажучи, права на переклад як самостійної авторської

правочинності на використання твору практично не існує.

Свою згоду на переклад автор переважно надає через укладення договору з тією організацією, яка має намір використати його твір у перекладі. Зазначена організація бере на себе зобов'язання забезпечити якісний переклад твору, а також, на прохання автора, надати йому переклад для ознайомлення. Підбір перекладача, з яким майбутній користувач твору укладає окремих договір, зазвичай, організація залишає за собою, хоча договір може передбачати необхідність погодження кандидатури перекладача з автором твору. Якщо, на думку автора, переклад виконано неякісно або допущено якісь інші порушення умов договору, наприклад, порушено цілісність твору, автор може заборонити використання такого перекладу.

Як правило, давання автором згоди на переклад не має характеру виняткової ліцензії. Здебільшого автор залишає за собою право дозволяти переклад свого твору тією самою мовою іншим особам. Проте не буде порушенням закону і взятє автором зобов'язання утримуватися на певний термін від надання права на переклад іншим особам. Дозволяючи переклад твору, автор може застерегти своє право на внесення до твору виправлень і доповнень, вилучення з твору окремих частин тощо.

Право на переклад, за чинним українським законодавством, визнається за автором і його правонаступниками протягом цілого терміну охорони твору (життя автора плюс 70 років після його смерті). У законодавстві не міститься будь-яких інших обмежень на переклад, окрім тих, які пов'язані із загальними випадками вільного використання тво-

рів. Тобто, українське законодавство не передбачає надання примусових ліцензій на переклад, які можна вводити до внутрішнього законодавства, відповідно до статті II Додаткового розділу Бернської конвенції та статті V Всесвітньої конвенції.

Переклад охороняється, якщо праця перекладача є творчою. Якщо ж праця перекладача обмежується дослівним перекладом без належної наукової і літературної обробки, то такий переклад об'єктом авторського права не визнається. Йдеться про так звані "підрядники". Подібне завдання виконує "комп'ютерний" перекладач, тобто сучасні електронні лінгвістичні системи. До того ж, підрядковий переклад, зазвичай, є лише проміжною формою створення

літературного перекладу і тому ніби "розчиняється" в останньому. Таким чином, об'єктом авторського права є лише творчо оброблений літературний переклад.

У деяких випадках, незважаючи на наявність творчого внеску перекладача, авторські права останнього на створений ним твір не охороняються через пряме зазначення закону. Так, відповідно до статті 10 (в) Закону України "Про авторське право і суміжні права", не визнається об'єктом авторського права переклад офіційних документів, якщо сам переклад має офіційний характер. ♦

Література:

1. ВОИС. Глоссарий терминов по авторскому праву и смежным правам. — GENEVA, 1981. — с. 259.
2. Интеллектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук.-практ. вид.: У 4-х т. — Т.1: Право інтелектуальної власності. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 1999. — с. 189.
3. Там же, с. 195.
4. Международные конвенции об авторском праве: Комментарий. — М.: Прогресс, 1982. — с. 71-72.
5. Интеллектуальна власність в Україні... с. 217.
6. Там же, с. 217-218.
7. Там же, с. 218.
8. Там же.
9. Там же.
10. Там же, с. 219.
11. Там же.
12. Авторське право: Нормативные акты. Национальное законодательство и Международные конвенции. М.: Элит-Клуб; Юрид. лит., 1998. — с. 374.
13. Интеллектуальна власність в Україні... с. 137.
14. Интеллектуальна власність. — 2001. — 8. — с. 69.

ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОКОЗАВОДУ З ПРОГНОЗНИМИ ОЦІНКАМИ*

Н. Мигута,
юрист, ліцензіар

На сьогодні об'єкти інтелектуальної власності (далі ОІВ) — важливий ресурс бізнесу.

Не маючи права власності на ОІВ, тобто не відображаючи їх на балансі, підприємство не має можливості використовувати їх у своїй господарській діяльності.

Нематеріальні активи у вигляді ОІВ можливо вносити на підприємство (господарське товариство) таким чином:

- вносити до статутного фонду, тобто для створення умов регулювання корпоративними правами;
- придбати ОІВ на підставі договору купівлі-продажу або укладення ліцензійного договору на їх використання (придбання невиключної ліцензії);
- створювати в процесі діяльності підприємства.

Відображення нематеріальних активів на балансі виконується на умовах вимог Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" (Наказ Міністерства України № 242 від 18.10.99р.).

Вашій увазі пропонується для впровадження програмний продукт, розроблений авторами Бутніком-Сіверським О.Б., Захаровим Ю.К., Печонкіним В.В. — "Експрес-аналіз виробничо-господарської діяльності молокозаводу з прогнозними оцінками" (далі модель-програма).

* Стаття на правах реклами.

Права авторів на дану науково-технічну роботу зареєстровано в Державному департаменті інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (Свідоцтво ПА № 4935 від 02.11.2001 р.) і, згідно з договором про передачу авторських прав від 01.02.2002р., виключне право на використання твору передано ліцензіару — Мигуті Н.В. з правами подання до загального відомого, публічного виконання і публічного сповіщення, розповсюдження шляхом продажу тощо, наданими згідно зі ст.15, 31 Закону України "Про авторське право і суміжні права".

Модель-програма є ефективним засобом для проведення оперативної і прогнозної оцінки фінансового стану, ділової активності і динаміки виробничого розвитку підприємства.

Структурна схема модель-програми та процес контролю включає чотири взаємопов'язані між собою рівні і відображає послідовність виконання експрес-аналізу і процесу контролю над виробництвом (див. рис. 1).

Потенційними користувачами цієї модель-програми можуть бути:

- керівники підприємств, для яких це вагома допомога при прийнятті обґрунтованих управлінських рішень щодо прогнозних розрахункових показників;

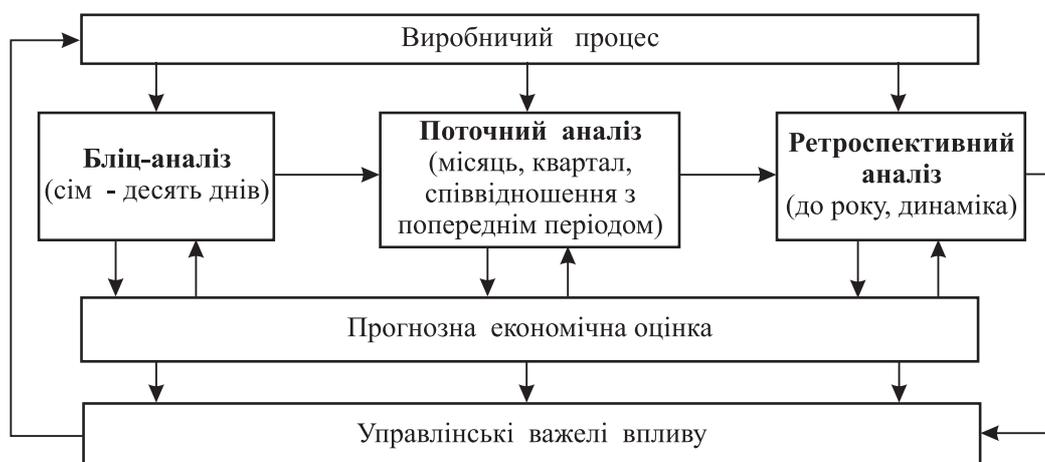

Рис. 1. Структурна схема програмного продукту експрес-аналізу виробничо-господарської діяльності молокозаводу з прогнозними оцінками

- підрозділи виробничо-фінансової діяльності (практичне використання);
- засновники та учасники, власники капіталу (контрольна функція);
- потенційні та майбутні інвестори і кредитори (інвестиційна зацікавленість);
- інші користувачі, для яких це система інформаційної підтримки управління підприємством.

У користувача з'являється можливість проведення експрес-аналізу щодо прогнозних даних і фактично отриманих результатів, оцінки отриманих відхилень низки показників і коефіцієнтів, які характеризують фінансовий стан підприємства, як підстави для прийняття управлінських рішень.

Користувач може швидко моделювати різні варіанти прибуткового виробництва продукції та обирати найоптимальніший варіант.

В основі алгоритму модель-програми закладено блочний принцип.

У кожному блоці вирішується відповідний обсяг завдань з прив'язкою до окремого відрізка часу. Дана модель-програма включає три самостійних блоки.

Блок 1 (Бліц-аналіз) — реалізує проведення прогнозу щодо випуску продукції в розрізі семи — десяти днів і близько місяця з виведенням розрахункових прогнозних показників, в т.ч. випуску нової продукції, яка планується, та порівняння прогнозних результатів з фактичними за той самий період.

При цьому по видах продукції здійснюється:

- розрахунок собівартості продукції, включаючи прямі матеріальні затрати, прямі затрати на оплату праці, загальновиробничі видатки (постійні і змінні);
- розрахунок повної собівартості продукції;
- визначення виробничої рентабельності і рентабельності продажів;
- структурний аналіз номенклатури статей собівартості;

- визначення точки беззбитковості;
- графічне і табличне відображення співвідношення будь-яких 4-х показників (за вибором) з 16 основних.

Окрім того, по всій продукції здійснюються розрахунки:

- виробничої і повної собівартості продукції;
- виробничої рентабельності і рентабельності продажів;
- валових доходів і витрат;
- податку на додану вартість;
- маржинального прибутку.

Блок 2 (Поточний аналіз) — реалізує проведення поточного аналізу в розрізі місяця, кварталу з виходом на розрахункові прогнозні показники і порівняння прогнозних результатів з фактичними.

Блок 2 на вказаному періоді виконує обсяг задач по Блоку 1 і додатково має можливість:

- побудови попереднього (прогнозного) балансу щодо результатів прогнозної виробничої діяльності;
- побудови попереднього (прогнозного) балансу з результатів фактичної виробничої діяльності;
- визначення варіантів деяких управлінських рішень і перегляду результатів застосування цих рішень, які відображаються в зміні коефіцієнтів і показниках, виведених з попереднього балансу, і в зміні відповідних статей цього балансу.

Блок 3 (Ретроспективний аналіз) — реалізує проведення ретроспективного аналізу в розрізі року з виходом на розрахункові прогнозні річні показники і порівняння прогнозних результатів з фактичними.

Блок 3 вирішує завдання по Блоку 2 в обсязі 12-ти місячних періодів

або 4-х квартальних періодів.

Окрім того, додатково:

- здійснюється облік залишків продукції від попередніх періодів;
- створюється річний архів, в якому зберігаються результати аналізу (бази) по всіх минулих періодах;
- створюються підсумкові таблиці і графічні залежності для річного протоколу;
- є можливість запису створеної бази на дискету з метою переносу її на інший комп'ютер, наприклад, у центральному офісі;
- є можливість роботи одночасно з обома базами: з базою, що ведеться в центральному офісі, та тією, що є копією заводської. Порівнюючи свій прогноз із заводським прогнозом, свої результати із заводськими результатами, керівник (або інша відповідальна особа) може оперативно приймати управлінські рішення та впливати на виробничий процес.

Блоки модель-програми працюють автономно і можуть бути використаними окремо.

Адаптовані на конкретному підприємстві блоки модель-програми поставляються у вигляді інсталяції програми на компакт-дисках CD і встановлюються на комп'ютері користувача.

При цьому укладається Ліцензійний договір з ліцензіаром (продавцем) про надання невиключного права ліцензіату (покупцю) на використання програмного продукту.

На сьогодні вказану вище модель-програму адаптовано та встановлено на декількох молокопереробних підприємствах України.

За результатами встановлення та відгукками користувачів модель-програми, аналогів серед інших програмних продуктів в Україні та Росії немає.

Наведену модель-програму може бути використано іншими підприємствами галузей харчової промисловості (кондитерської, цукрової, м'ясопереробної, виноробної, пивоварної тощо) в залежності від кількості видів продукції, яка виробляється.

З цією метою розробляється “ноу-хау” — алгоритм даної модель-програми, який адаптується до конкретної галузі та підприємства.

Функціональне призначення та практичне використання адаптованої модель-програми буде відповідати галузі промисловості, враховуючи особливості виробничого процесу та видів продукції, яка виробляється.

Недоцільна оцінка модель-програми не дає можливості отримати конче необхідний адаптований варіант економічного інструментарію для здійснення прогнозних оцінок за новим принципом. Експрес-планування наближено до фактичного результату, який є контролем цього прогнозування. Такий підхід з використанням обчислювальної техніки скорочує трудомісткі економічні розрахунки в десятки разів. За лічені хвилини можна здійснити багатоваріантні розрахунки, наприклад, повної собівартості окремого виду продукції, і відпрацювати доцільний варіант, який стане оптимальним управлінським рішенням для отримання ефективного економічного результату в майбутньому.

Наведений економічний інструментарій використання модель-програми дає змогу керівникам підпри-

ємств та іншим користувачам приймати більш виважені, обґрунтовані управлінські рішення, з конкретними розрахунками, чого на сьогодні без наявності цього інструментарію швидко досягти неможливо. На перший погляд, програма здається складною у практичному використанні, але за своєю сутністю, внутрішнім змістом, отриманими розрахунковими результатами, здійсненням порівнянь така модель-програма стає привабливою і після постійного використання нескладною, тож органічно вписується в діяльність користувача. В подальшому ні керівник, ні фахівці, які її використовують, відмовитися від її повсякденного використання не можуть.

Практика використання програми засвідчує, що користувачі щоденно можуть приймати обґрунтовані управлінські рішення і таким чином впливати на виробничий процес.

Додаткову інформацію ви можете отримати за телефонами у м. Києві: **457-44-80, 277-81-46, 277-13-91**, факс **277-06-80**

або за адресою:

03110, Україна, м. Київ, вул. Солом'янська, 14, кв. 65 “а”.

З вами працюють професіонали!

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Такою була тема науково-практичного семінару для суддів господарських судів України, організованого Академією правових наук України, Вищим господарським судом України, Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності, що відбувся 26 — 27 червня 2002 року у м. Києві. Проведення семінару стало визначною подією і важливим кроком у розбудові системи захисту прав інтелектуальної власності в Україні. Такі семінари стануть постійними.

Роботу семінару відкрив Голова Вищого господарського суду України Д. Притика. Він зазначив, що актуальність питання захисту прав інтелектуальної власності у нашій державі зростає з кожним днем, і це важко переоцінити. Збільшення 2001 року порівняно з минулими роками кількості виданих охоронних документів на об'єкти промислової власності, а також чисельності позовів щодо порушення прав інтелектуальної власності свідчать про важливість захисту прав інтелектуальної власності як для економіки, так і для суспільства в цілому. Усі спірні питання мають вирішуватися шляхом законодавчого врегулювання. Уряд покладає велику відповідальність у захисті прав інтелектуальної власності на судову систему, зокрема, на господарські суди. Про це свідчить підписаний Президентом України Указ про створення двох апеляційних судів у системі господарських судів України. Також зроблено перші кроки у створенні вертикальної системи колегій з роз-

гляду справ, що стосуються інтелектуальної власності.

Д. Притика наголосив, що на суддів господарських судів покладається велика відповідальність, яка, безумовно, потребує сучасних знань у сфері інтелектуальної власності. Отримання цих знань, обмін досвідом, підвищення професійного рівня суддів — ось основна мета цього науково-практичного семінару. Наприкінці своєї доповіді Д. Притика зазначив, що ефективна робота господарських судів щодо захисту прав інтелектуальної власності неможлива без тісної спів-

Дмитро Притика.

праці з науковими установами цієї сфери, державними інституціями, такими як, наприклад, Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності.

Наступним виступив О. Святоцький, директор НДІ інтелектуальної власності. Він зазначив, що з 90-х років у світі фактично сформовано нову економіку, яка базується на знаннях. Відтак постає питання захисту знань — захисту результатів інтелектуальної діяльності людини у промисловості, науці, літературі тощо. Розуміючи важливість цих проблем, Кабінет Міністрів України Постановою № 582 від 29.05.01 р. створив Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності АПрН України. Створення такого інституту — вчасний і важливий крок, бо, на жаль, у нашій державі не існувало спеціалізованої у сфері інтелектуальної власності наукової установи. Передусім завданням інституту є проведення фундаментальних до-

сліджень у галузі інтелектуальної власності. Не менш важливими напрямками діяльності є участь у підготовці законопроектів та проведення науково-правових, судових та позасудових експертиз з питань інтелектуальної власності. Як зазначив доповідач, особлива увага приділяється питанню поширення знань, бо без цього охорона та захист інтелектуальної власності на державному рівні не будуть результативними. З цією метою започатковано часопис "Інтелектуальний капітал"; підготовано підручник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів "Право інтелектуальної власності"; готується аналогічний підручник для школярів. Однією з найважливіших проблем сьогодення є невідповідність національної системи захисту прав інтелектуальної власності міжнародним вимогам та стандартам, зокрема, викладеним в угоді ТРІПС. Тому одним із завдань інституту О. Святоцький вбачає у всебічному сприянні, в межах своїх повноважень, процесу входження нашої держави до глобальної системи захисту інтелектуальної власності.

Неабияку зацікавленість учасників семінару викликала доповідь завідувача сектору авторського права і суміжних прав НДІ інтелектуальної власності В. Дроб'язка: "Об'єкти авторського права і суміжних прав". Зокрема, він наголосив, що сьогодні індустрія авторського права і суміжних прав — важливий чинник економічного зростання будь-якої країни. У розвинених країнах світу індустрія авторського права становить 5 — 7% внутрішнього валового продукту. Причому, в США вона становить \$ 400 млрд. — це більше, ніж частка у внутрішньому валовому продукті сільськогосподарської промисловості, хімічної промисловос-

ті, літакобудування. В. Дроб'язко підкреслив, що питання авторського права і суміжних прав — це питання державотворення, це конституційне право, право, яке визначає майбутнє нашої держави. Особливу увагу учасників семінару доповідач звернув на питання міжнародного досвіду щодо захисту авторських і суміжних прав. Зокрема, він наголосив на важливості організації органу колективного управління майновими правами, який дає змогу авторіві досягнути і дослідити питання стосовно порушення його прав.

Що таке інтелектуальна власність, її правовий зміст, — пояснив у своїй доповіді заступник директора НДІ інтелектуальної власності П. Крайнев. Зокрема, доповідач зацентрував принципову різницю між об'єктами авторського права і суміжних прав та об'єктами промислової власності. Ця різниця полягає у тому, що для об'єктів промислової власності мають існувати законодавчо визначені умови охороноздатності. Велику зацікавленість учасників конференції викликали питання, пов'язані з об'єктами промислової власності та їх охороною:

- чим відрізняються винаходи, корисні моделі та раціоналізаторські пропозиції?
- яким умовам має відповідати винахід?
- які на сьогодні існують патенти,

Зліва направо Дмитро Притика, Олександр Святоцький, Валентина Палій.

Петро Крайнев (ліворуч) та Валерій Кращенко.

який захист вони надають, і як їх розрізнити?

• що таке формула винаходу тощо.

Доповідач переконливо довів, що без спеціальних знань важко кваліфіковано розібратися у питаннях захисту прав на об'єкти промислової власності і прийняти об'єктивне рішення. Тому дуже важливо звертатися за кваліфікованою консультацією до фахівців. Наприкінці своєї доповіді П. Крайнев ілюстрував на конкретному прикладі механізм перетворення інтелектуального продукту у нематеріальний актив.

Приклади з практики розгляду спорів у сфері інтелектуальної власності навів у своїй доповіді Г. Андрощук — головний консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти. Він наголосив на важливості використання досвіду країн ближнього та дальнього зарубіжжя у розгляді таких спорів. Першочергове завдання уряду щодо приведення у відповідність національного законодавства доповідач вбачає у необхідності розроблення законів про комерційну таємницю, фірмові найменування, раціоналізаторські пропозиції, наукові відкриття, професійне представництво у сфері інтелектуальної власності тощо.

Про структуру органів управління інтелектуальної власності нашої держави розповів учасникам

семінару учений секретар НДІ інтелектуальної власності В. Кращенко.

Правовий захист загальновідомих знаків в Україні — тема доповіді директора адвокатської компанії "Кайрос", голови колегії Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері інтелектуальної власності Т. Захарченко. Відбулося обговорення проблем правового захисту загальновідомих знаків та критеріїв визначення таких знаків.

Директор департаменту експертного забезпечення правосуддя Міністерства юстиції України Л. Головченко у своїй доповіді "Нормативно-правове регулювання судово-експертної діяльності" зупинилася на питаннях, що стосуються призначення судових експертиз з інтелектуальної власності. Ст. 7 Закону України про судову експертизу визначає, що судово-експертну діяльність можуть здійснювати не тільки державні спеціалізовані установи та відомчі служби, а саме: науково-дослідні та інші установи судових експертиз Міністерства юстиції України і Міністерства охорони здоров'я; експертні служби МВС України, Міністерства оборони України, Служба безпеки України, а також на підприємницьких засадах, на підставі спеціального дозволу (ліцензії), експерти інших організацій і громадяни за разовими договорами. Зазначено, що на сьогодні призначення експертизи з інтелектуальної власності законодавчо не врегульовано. Але, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 582 від 29.05.01 р., таку функцію покладено на НДІ інтелектуальної власності АПРН України.

На важливість досудової підготовки справ щодо права інтелектуальної власності наголосив перший

заступник Голови київського господарського суду О. Бачун. Зокрема, він сказав, що досудова підготовка у справах захисту об'єктів інтелектуальної власності — це надзвичайно відповідальна стадія господарського процесу. Від якісно проведеної досудової підготовки залежить успіх проведення і об'єктивність судового розгляду. Особливу і дуже важливу роль у досудовій підготовці відіграють питання забезпечення доказів у судовому засіданні та заходи щодо забезпечення позову. Для учасників семінару ці питання були проілюстровані конкретними прикладами.

Особливостям розгляду господарських спорів щодо порушення прав інтелектуальної власності присвятив свою доповідь керівник центру експертних досліджень НДІ інтелектуальної власності О. Дорошенко. Він зазначив, що практично всі розгляди господарських спорів потребують спеціальних знань і неможливі без залучення експертів та проведення експертизи. Так, наприклад, експертиза об'єктів промислової власності має, з одного боку, науково-технічний, а з іншого — науково-правовий характер. О. Дорошенко вбачає основним завданням експерта, залученого до розгляду таких справ, — точне визначення обсягу прав власника об'єкта промислової власності.

Думку про неможливість об'єктивного висновку під час судового процесу без проведення експертизи продовжив у своїй доповіді суддя Вищого господарського суду М. Черкащенко. Він звернув увагу учасників семінару на низку характерних недоліків, що систематично зустрічаються за призначення судових експертів. Серед них, наприклад, неточність формулювання питань; помилки у найменуванні об'єктів дослідження, установ та організацій; відсутність в ухвалі визначеної

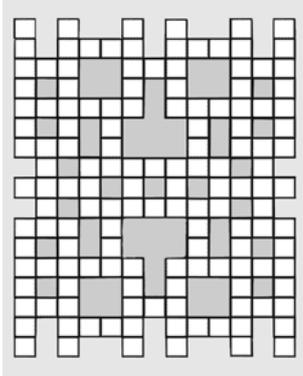
особи, на яку покладаються витрати з проведення експертизи; ненадання відомостей щодо правовласників об'єктів інтелектуальної власності; ненадання висновків раніше проведених експертиз тощо.

Суддя Вищого господарського суду В. Харченко навів учасникам семінару конкретний приклад розгляду спору в суді щодо товарного знака "Валідол". Доповідач акцентував увагу присутніх на тих проблемах, які, на його погляд, виникають і найперше потребують розв'язання за судового розгляду.

Специфіку захисту позначень для товарів і послуг, що стали загальноновживаними, розглянув у своїй доповіді П. Трушко — завідувач сектору позначень НДІ інтелектуальної власності. Питанню призначення експертизи з авторського права присвятив свою доповідь В. Ситцевий — патентний повірений. Зокрема, він зазначив, що першим запитанням при проведенні експертизи має бути таке: "Чи є об'єкт, що надійшов на експертизу, об'єктом авторського права?".

За свідченнями учасників, семінар пройшов в активній, продуктивній атмосфері. Проблеми, що підіймалися на семінарі, форма його проведення дали змогу учасникам не лише поповнити багаж необхідних знань, але й поділитися досвідом, своїми міркуваннями, поставити запитання і дістати на них кваліфіковані відповіді. Судді висловили побажання щодо регулярного проведення подібних семінарів практичного характеру. ◆

Інформація С. Петренка

З ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ НАЙПОПУЛЯРНІШОЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ГРИ XXI СТОЛІТТЯ

Слово “кресворд” утворено з двох англійських слів cross — перетинання і word — слово. Кресворд став невід’ємною частиною життя мільйонів людей. Цій грі відведено місце на шпальтах багатьох видань, а деякі з них повністю їй присвячено. Популярність гри призвела до появи багатьох її різновидів — як за формою, так і за принципом вирішення.

Побутує декілька версій щодо походження кресворда. Одна з них стосується Віктора Орвілла, південного африканця, якого було засуджено 1925 року за скоєння злочину через необережність. Щоб якось відволіктися від невеселих думок та урізноманітнити своє життя, В. Орвілл почав подумки розташовувати слова на квадратних плитках підлоги своєї камери так, що кожна літера припадала на одну плитку. Згодом він ускладнив собі задачу і почав укладати слова за тим же принципом, але не лише по вертикалі, а й по горизонталі. Причому пара слів повинна була мати спільну літеру. В. Орвілл був людиною освіченою, і це заняття так його захопило, що він, розлінившись на клітини папір та підбираючи більше слів зі спільними літерами на перехресті, почав заповнювати своє креслення. Найважчим було підібрати останнє слово, але ось — усі клітини заповнено. Відтоді своє тюремне

дозвілля він проводив за цим заняттям.

Якось він надіслав свою гру до однієї з кейптаунівських газет, назвавши її “Туди-сюди по квадрату”. Тоді він навіть не міг уявити, до чого призведе цей вчинок.

Гра В. Орвілла анітрохи не зацікавила редактора газети і пролежала у нього в кишені деякий час. Та якогось вечора він запропонував цю гру своїм друзям. Спільними зусиллями вони ледь-ледь спромоглися розгадати кресворд. Ця гра так їх захопила і вразила, що друзі порадили редактору надрукувати її у своїй газеті.

Успіх нової гри у читачів газети був приголомшливим — вони засипали редакцію листами-відповідями та проханнями продовжувати публікувати гру. Регулярна публікація кресвордів у газеті сприяла стрімкому підвищенню її накладу і принесла величезну популярність автору кресвордів. Заявки на кресворди до В. Орвілла почали надходити з цілого світу, і коли він вийшов на волю, сума на його банківському рахунку сягала близько 9 млн. доларів.

Ось так витвір орвіллового розуму допоміг йому зажити слави й багатства, ставши для людства одним з джерел втіхи та розваги.

Коли якось американського винахідника Томаса Едісона запитали,

чи існує такий засіб, який би водночас заспокоював душу, спонукав згадати призабуте і читати книги, пробуджував цікавість, приносив радість і нові знання, а ще допомагав завести нових друзів, той відповів: "Такий засіб є. Це — кросворд".

Однак кросворд Орвілла не був першим у світі. Першим надрукованим у періодичному виданні кросвордом, що дійшов до наших часів, вважається кросворд, опублікований 1875 року в журналі "Святий Миколай" (Нью-Йорк). А офіційною датою появи першого газетного кросворда вважається 21 грудня 1913 року. Саме цього дня було надруковано кросворд Артура Уінса з 32 слів у американському часописі "Нью-Йорк Уорлд".

Насправді народження кросворда сягає своїм корінням у сиву давнину. Однією з перших на пріоритет у цій царині почала претендувати Англія і навіть зафіксувала це у Британській енциклопедії. У ній написано, що у середині XIX століття в дитячих виданнях з'явилася гра, у якій група слів була розташована таким чином, що літери у горизонтальних та вертикальних рядках збігалися. Але таке ж розташування слів археологи знайшли на старовинній таблиці з острова Крит чотирьохтисячолітньої давнини. Подобу кросворда також було знайдено на одній з плит давньоримського поселення Карініум III — IV століття н.е. Такий самий кросворд було викарбовано на одній з колон в Помпеї, знайдений 1936 року. Найімовірніше,

популярна сьогодні логічна гра була відома ще за часів античності.

У Європі кросворд було опубліковано 2 листопада 1924 р. в одній з лондонських газет. З часом англійські кросворди набули більшої популярності, ніж американські, завдяки складнішим запитанням.

Трохи інша ситуація склалася у Німеччині. На той час німецькі газети захоплювалися літературними загадками, традиції яких було закладено ще Гете та Шіллером, і тому ігнорували нову популярну гру. Але з часом німці теж не встояли.

У царині кросворда зафіксовано свої рекорди. Ось деякі з них. Найбільший у світі кросворд займає площу 3,55 м². Його було складено канадцем Робером Тюрко 1982 року, і він містив 12489 ключових слів по горизонталі та 13125 слів по вертикалі, які розташовувались на 82951 клітинці. А найбільшу кількість кросвордів для газети "Таймс" (4520) склав у період з 1930 до 1980 років Андріан Белл.

Переваги кросворда як однієї з найцікавіших ігор для індивідуального та колективного дозвілля тепер дістали загальне визнання. Не потребуючи великих приміщень та спеціального обладнання, ця гра є доброю перевіркою знань, тренує пам'ять і робить розум людини кмітливішим, а звернення до різних джерел інформації дає можливість пізнати безліч нового та розширити свій світогляд. ♦

Уклав С. Петренко

Література:

1. А. Граф *Из истории кроссворда // Ис. Промышленная собственность. - 2001. - №10. - С. 78-79.*
2. <http://pvz.boom.ru/p1.htm>
3. <http://wmnigma.narod.ru/>

ВИЩИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ СУД УКРАЇНИ

ОГЛЯДОВИЙ ЛИСТ

від 14.01.2002 р. № 01-8/31

Господарські суди України

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність

Вищий господарський суд України надсилає огляд практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про інтелектуальну власність.

1. Розміщення в мережі Інтернет твору у вигляді, доступному для публічного використання, є його відтворенням та потребує дозволу особи, яка має авторське право.

Редакція газети звернулася до господарського суду з позовом про припинення порушення товариством з обмеженою відповідальністю її майнових прав суб'єкта авторського права шляхом розміщення в мережі Інтернет на сайті відповідача статті, опублікованої в газеті.

Рішенням суду відмовлено у задоволенні позовних вимог з тих мотивів, що авторський договір, укладений позивачем з автором статті, є недійсним, у зв'язку з чим він не породжує для його сторін прав і обов'язків.

Постановою апеляційної інстанції рішення зі справи залишено без зміни з посиланням на те, що розміщення матеріалу на сайті у мережі Інтернет не є використанням твору, оскільки воно не належить ні до відтворення, ані до публічного показу чи сповіщення твору, у зв'язку з чим не потребує дозволу особи, яка має авторське право.

Не погоджуючись із судовими актами, редакція газети просила їх скасувати та задовольнити позовні вимоги з посиланням на те, що розміщення матеріалу (статті в мережі Інтернет є його відтворенням у розумінні статті 1 Закону України "Про авторське право і суміжні права" в редакції Закону України від 11.07.2001 N 2627-III, далі — Закон), а протизаконно відтворений відповідачем матеріал є статтею — літературним письмовим твором белетристичного характеру, який підлягає охороні, згідно з преамбулою того ж Закону.

Перевіrivши повноту встановлення судом обставин справи та їх юридичну оцінку, Вищий господарський суд України встановив таке.

Підстазою для звернення редакції газети з позовом до суду було розміщення товариством на сайті в мережі Інтернет опублікованого у газеті матеріалу, майнові права на який передано редакції газети автором статті на підставі авторського договору.

Згідно з преамбулою Закону, ним охороняються особисті немайнові права і майнові права авторів та їх правонаступників, пов'язані із створенням та використанням творів науки, літератури, мистецтва — авторське право.

До майнових прав автора чи іншої особи, яка має авторське право, віднесено виключне право на використання твору та виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами (частина перша статті 15 Закону).

Частиною третьою названої статті Закону передбачено, що виключне право автора чи іншої особи, яка має авторське право, на дозвіл чи заборону використання твору іншими особами дає йому право дозволяти або забороняти:

- 1) відтворення творів;
- 2) публічне виконання і публічне сповіщення творів;
- 3) публічну демонстрацію і публічний показ;
- 4) будь-яке повторне оприлюднення творів, якщо воно здійснюється іншою організацією, ніж та, що здійснила перше оприлюднення;
- 5) переклади творів;
- 6) переробки, адаптації, аранжування та інші подібні зміни творів;
- 7) включення творів як складових частин до збірників, антологій, енциклопедій тощо;
- 8) розповсюдження творів шляхом першого продажу, відчуження іншим способом або шляхом здавання в майновий найм чи у прокат та шляхом іншої передачі до першого продажу примірників твору;
- 9) подання своїх творів до загального відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до творів з будь-якого місця і у будь-який час за їх власним вибором;
- 10) здаваная в майновий найм і (або) комерційний прокат після першого продажу, відчуження іншим способом оригіналу або примірників аудіовізуальних творів, комп'ютерних програм, баз даних, музичних творів у нотній формі, а також творів, зафіксованих у фонограмі чи відеограмі або у формі, яку зчитує комп'ютер;
- 11) імпорт примірників творів.

Водночас зазначено, що цей перелік не є вичерпним.

Статтею 1 Закону визначено, що відтворенням творів є виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер.

З аналізу цієї норми випливає, що розміщення творів у мережі Інтернет у вигляді, доступному для публічного використання, є їх відтворенням у розумінні статті 1 Закону, у зв'язку з чим на таке розміщення творів поширюється дія статті 15 Закону.

Вчинення будь-якою особою дій, які порушують майнові права суб'єкта авторського права, визначені статтею 15 Закону, є порушенням авторського права, що дає підстави для судового захисту (пункт "а" статті 50 Закону).

З огляду на викладене, Вищий господарський суд України дійшов висновку про неправильне застосування судом норм Закону.

2. Використання без дозволу уповноваженої на те особи знака для товарів і послуг іншого господарюючого суб'єкта, який має пріоритет на його використання, є недобросовісною конкуренцією.

Рішенням територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі — Комітет) до підприємства застосовано штрафні санкції за вчинення дій, що розглядаються як недобросовісна конкуренція, а саме: використання охоронюваного законом знака для товарів і послуг іншого господарюючого суб'єкта без отримання відповідного дозволу, наслідком чого може бути помилкове сприйняття споживачем інформації про виробника товару.

Назване рішення оспорено підприємством до арбітражного суду з посиланням на наявність відмінностей у використаному ним позначенні та охоронюваному знакові для товарів і послуг, що полягають у виконанні цих позначень літерами різних алфавітів.

Розглянувши матеріали справи та викладені у позовній заяві доводи позивача, арбітражний суд задовольнив позовні вимоги з посиланням на відсутність підстав для висновку про можливість змішування господарської діяльності підприємства з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта.

Прийняте рішення залишено без зміни наглядовою інстанцією з тих же підстав.

Не погоджуючись з рішенням та постановою зі справи, Комітет просив їх скасувати та відмовити у задоволенні позову, з огляду на те, що використаний позивачем знак подібний до охоронюваного знака іншого суб'єкта господарської діяльності аж до ступеня змішаності, що може призвести до помилкового уявлення споживачів про походження товару.

Перевіривши повноту встановлення судом обставин справи та їх юридичну оцінку, Вищий господарський суд України дійшов висновку про неправильне застосування арбітражним судом норм законодавства, з огляду на таке.

Як вбачається з матеріалів справи, використане підприємством позначення та охоронюваний знак для товарів і послуг тотожні як за вимовою, так і за написанням, що свідчить про значну вірогідність змішування споживачами товарів різних виробників. Посилання позивача на виконання використаного ним словесного позначення літерами латинського алфавіту, на відміну від виконаного кирилицею охоронюваного знака, спростовується матеріалами справи.

У прийнятті оспорюваного рішення Комітетом враховано експертний висновок патентного повіреного, згідно з яким дослідження використаного позивачем та охоронюваного знаків створює загальне зорове і фонетичне враження їх подібності до ступеня змішаності.

Відповідно до статті 10 bis (Недобросовісна конкуренція) Паризької конвенції про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року¹, актом недобросовісної конкуренції вважається будь-який акт конкуренції, що суперечить чесним звичаям у промислових і торговельних справах. Зокрема, підлягають забороні на всі дії, здатні у будь-який спосіб викликати змішування відносно підприємства, продуктів чи промислової або торговельної діяльності конкурента.

Аналогічні за змістом положення містять статті 1 і 4 Закону України "Про захист від недобросовісної конкуренції", згідно з якими використання без дозволу уповноваженої на те особи чужого знака, що може призвести до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта, який має пріоритет на його використання, є недобросовісною конкуренцією у підприємницькій діяльності.

З огляду на встановлення факту недобросовісної конкуренції, Комітетом правомірно застосовано штрафні санкції на підставі частини першої статті 30 названого Закону.

¹ Дата набрання чинності для України: 25 грудня 1991 року.

3. У вирішенні питання про момент виникнення у власника свідоцтва на знак для товарів і послуг права забороняти його використання іншими особами необхідно точно з'ясувати дату подання заявки на знак, оскільки з цією датою пов'язується виникнення прав, які впливають із свідоцтва про право власності на знак.

Арбітражним судом розглянуто позов спільного підприємства (далі — підприємство) до товариства з обмеженою відповідальністю (далі — товариство) про припинення з дня подання заявки використання знака для товарів і послуг (далі — знак) і, з огляду на встановлення факту порушення його виключного права власника свідоцтва на знак, задоволено позовні вимоги.

Наглядовою інстанцією рішення зі справи скасовано, а справу направлено на новий розгляд з посиланням на необхідність з'ясування окремих обставин, що мають значення для правильного вирішення спору.

Не погоджуючись з висновками суду про неповне з'ясування обставин, що мають значення для справи, підприємство оскаржило названу постанову. На думку заявника, одержане ним свідоцтво на знак надає йому право забороняти іншим особам використовувати зареєстрований знак без його дозволу.

Перевіривши повноту встановлення судом обставин справи та їх юридичну оцінку, Вищий господарський суд України дійшов висновку про правильність застосування наглядовою інстанцією норм законодавства, з огляду на таке.

Підставою для подання названого позову стало використання товариством позначення, однорідного зі знаком, власником якого є підприємство.

Відповідно до абзацу першого пункту 3 статті 16 Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", свідоцтво на знак для товарів і послуг надає його власнику право забороняти іншим особам використовувати зареєстрований знак без його дозволу, за винятком випадків, коли використання знака не визнається порушенням прав власника свідоцтва.

Водночас, згідно з пунктом 1 названої статті, права, що впливають із свідоцтва, діють від дати подання заявки. У прийнятті рішення арбітражним судом не з'ясовано, коли підприємством подано заявку на знак та чи сплачено відповідний збір. До того ж, як вбачається з матеріалів справи, існує розбіжність між датою подання заявки підприємством, зазначеною у свідоцтві на знак, та цією ж датою, згідно з повідомленням Науково-дослідного центру патентної експертизи.

З урахуванням викладених обставин, суд касаційної інстанції не знайшов підстав для скасування постанови зі справи і залишив її без зміни.

4. Свідоцтво про реєстрацію знака, тотожного або схожого настільки, що його можна сплутати з охоронюваним законом фірмовим найменуванням іншої особи, підлягає визнанню недійсним, з огляду на невідповідність такого знака визначеним законом умовам надання правової охорони.

До арбітражного суду звернулося підприємство з позовом до Державного департаменту інтелектуальної власності Міністерства освіти і науки України (далі — Державний департамент) та товариства з обмеженою відповідальністю (далі — товариство) про визнання недійсним виданого останньому свідоцтва на знак для товарів і послуг з посиланням на те, що неправомірно зареєстрований знак тотожний фірмовому найменуванню підприємства.

За результатами розгляду матеріалів справи, суд визнав недійсним оспорюване свідоцтво на знак для товарів і послуг та зобов'язав Державний департамент виключити його з Державного реєстру свідоцтв України на знаки для товарів і послуг, а також опублікувати відповідні відомості в офіційному бюлетені Державного департаменту.

Задовольняючи позовні вимоги, суд виходив з того, що зареєстрований знак не відповідає умовам надання правової охорони, а тому підлягає визнанню недійсним на підставі підпункту "а" пункту 1 статті 19 Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" (далі — Закон).

Не погоджуючись з рішенням зі справи і вважаючи його таким, що прийнято з порушенням норм матеріального і процесуального права, зокрема, з порушенням порядку визнання недійсним свідоцтва на знак для товарів і послуг, товариство просило його скасувати та відмовити у задоволенні позовних вимог.

Перевіривши повноту встановлення судом обставин справи та їх юридичну оцінку, Вищий господарський суд України дійшов висновку про правильність застосування арбітражним судом норм законодавства, з огляду на таке.

Пунктом 1 статті 5 Закону визначено, зокрема, що правова охорона надається знаку, на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені цим Законом. Згідно з пунктами 2 і 3 статті 6 Закону, не можуть одержати правову охорону позначення,

які є оманливими або такими, що можуть ввести в оману щодо товару, послуги або особи, яка виробляє товар або надає послуги, а також не можуть бути зареєстровані як знаки та позначення, які є тотожними або схожими настільки, що їх можна сплутати з фірмовими найменуваннями, що відомі в Україні і належать іншим особам, які одержали право на них до дати подання заявки стосовно однорідних товарів і послуг.

Зареєстроване за товариством позначення є основною складовою частиною фірмового найменування підприємства, що вирізняє його з ряду інших виробників однорідної продукції. Згадане позначення використовується підприємством як скорочене найменування для маркування власного товару, а отже, використання такого позначення іншою особою може ввести споживачів в оману щодо виробника товару, оскільки асоціюватиметься з товарами певного виду і якості відомого на ринку господарюючого суб'єкта.

З огляду на невідповідність зареєстрованого знака для товарів і послуг умовам надання правової охорони, свідоцтво на цей знак правомірно визнано судом недійсним на підставі пункту 1 статті 19 Закону.

5. Необхідною умовою для застосування статті 20 Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг", якою передбачено право власника свідоцтва на знак для товарів і послуг вимагати відшкодування заподіяних йому збитків, є доведення факту порушення його прав особою, до якої подається позов.

Фірма звернулася до арбітражного суду з вимогою про припинення порушення заводом її прав власника свідоцтва на знак для товарів і послуг та відшкодування збитків, заподіяних неправомірним використанням знака.

Рішенням арбітражного суду відмовлено у задоволенні позовних вимог, з огляду на недоведення позивачем факту порушення відповідачем його виключних прав на знак.

Не погоджуючись з рішенням зі справи і вважаючи його таким, що прийнято за неповно з'ясованих обставин справи, фірма просила його скасувати, а позовні вимоги задовольнити. На підтвердження своїх позовних вимог фірма посилалася на акт контрольної закупки товару та складений на підставі нього експертний висновок Торгово-промислової палати України, якими, на її думку, підтверджується факт неправомірного використання відповідачем чужого знака для товарів і послуг.

Перевіривши повноту встановлення судом обставин справи та їх юридичну оцінку, Вищий господарський суд України дійшов висновку

про правильне застосування арбітражним судом норм законодавства, з огляду на таке.

У акті, на який посилається позивач, відсутні дані про місце проведення контрольних закупок та підпис представника підприємства, де вони проводилися. До того ж, у ньому йдеться про використання знаків для товарів і послуг, застосування яких не є предметом спору.

З урахуванням викладеного, також не може розглядатися як достатній доказ у справі експертний висновок, заснований на згаданому акті.

З огляду на невиконання позивачем передбаченого частиною першою статті 33 Господарського процесуального кодексу України обов'язку доведення тих обставин, на які він посилається як на підставу своїх вимог, судом обгрунтовано відмовлено у задоволенні цих вимог.

Голова Вищого
господарського суду України

Д. Притика

Повідомлення

Шановні читачі та користувачі мережі Інтернет!

Усю необхідну інформацію про наш журнал ви зможете знайти на сайті Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності www.ndiiv.org.ua.

Тут ви дістанете інформацію щодо умов передплати журналу, зможете переглянути архів попередніх випусків, а також ознайомитися з анонсами наступних номерів.

Також на сайті до вашої уваги представлено всю необхідну і корисну інформацію щодо сфери інтелектуальної власності в Україні, Росії та в інших країнах світу. Тут ви знайдете закони, документи, публікації, новини, поради фахівців, дати проведення конференцій і семінарів, літературу, інтернет-посилання і все, що необхідно для фахівців, студентів та всіх зацікавлених проблемами інтелектуальної власності.

ОФІЦІЙНО

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 13 червня 2002 р. № 321-р

Київ

**Про затвердження Концепції розвитку
національної системи правової охорони
інтелектуальної власності**

Затвердити Концепцію розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності (додається).

МОМ, Мінпромполітики, Мінекономіки, МЗС, Мін'юсту разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити у тримісячний термін заходи щодо реалізації зазначеної Концепції.

Прем'єр-міністр України

А. КІНАХ

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 13 червня 2002 р. № 321-р

КОНЦЕПЦІЯ
розвитку національної системи
правової охорони інтелектуальної власності

I. Обґрунтування концептуальних засад

Ця Концепція розроблена в рамках Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами і Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності з урахуванням практики застосування норм чинного законодавства.

Існуюча в Україні нормативно-правова база забезпечує правову охорону об'єктів інтелектуальної власності та порядок їх використання. Однак, практика застосування законодавства виявила цілий ряд проблем, пов'язаних з невідповідністю деяких його норм нормам міжнародного права, забезпеченням ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та створенням цивілізованого ринку цих об'єктів.

Удосконалення законодавства та розроблення ефективних механізмів захисту прав у сфері інтелектуальної власності є також важливим фактором забезпечення зростання науково-технічного потенціалу України, здійснення міжнародного обміну, розширення торгівлі і бізнесу.

Ефективність захисту прав у сфері інтелектуальної власності залежить від досконалості нормативно-правової бази, сформованої інфраструктури національної системи правової охорони інтелектуальної власності, ефективності підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, а також інформаційного забезпечення її діяльності.

Найважливішими аспектами державної політики щодо набуття, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної

власності є координаційна діяльність органів виконавчої влади, пов'язана із забезпеченням правової охорони новітніх вітчизняних технологій, у тому числі в іноземних державах, удосконалення механізмів правового регулювання важливих питань стосовно комерційного використання об'єктів інтелектуальної діяльності, створення їх повністю або частково за рахунок коштів державного бюджету та державних цільових фондів.

Внутрішній ринок об'єктів інтелектуальної власності перебуває на новому етапі свого розвитку і потребує підтримки, оскільки від його стану значною мірою залежить технічний рівень виробництва та конкурентоспроможність вітчизняних товарів. Ефективне функціонування такого ринку неможливе без запровадження системи оцінки та обліку інтелектуальної власності.

Діяльність, пов'язана із створенням об'єктів інтелектуальної власності, набуттям прав на них, використанням та захистом цих прав, неможлива без досконалої системи патентно-інформаційного забезпечення.

Актуальними проблемами, що постають перед Україною, є забезпечення правомірного використання об'єктів інтелектуальної власності та боротьба з розповсюдженням контрафактної продукції.

Диспропорції між потенційними і реальними можливостями забезпечення захисту прав і законних інтересів авторів та власників прав на об'єкти інтелектуальної власності зумовлені багатьма об'єктивними причинами: складне економічне становище країни, обмежені фінансові можливості користувачів об'єктів інтелектуальної власності, нерозвиненість інфраструктури, відсутність традицій, низька правова культура у сфері використання інтелектуальної власності, тривалий процес становлення системи правової охорони інтелектуальної власності.

Проте спостерігаються певні зміни, що свідчать про розвиток правової охорони інтелектуальної власності:

- позитивна динаміка надходження заявок на видачу охоронних документів, реєстрації охоронних документів на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав національних та іноземних заявників. Зокрема, 2001 року надійшло 8813 за-

явок на винаходи, 434 — на корисні моделі, 1376 — на промислові зразки, 8583 — на знаки для товарів і послуг за національною процедурою, що відповідно на 22, 15, 21, 37 відсотків більше, ніж 2000 року, та 5614 заявок за міжнародною процедурою;

- збільшення кількості реєстрацій ліцензійних договорів та договорів на передачу прав;
- 2001 року до відповідних державних реєстрів було внесено відомості, що стосуються 482 договорів про передачу права на винаходи, корисні моделі, знаки для товарів і послуг, промислові зразки та ліцензійних договорів, 1744 — об'єктів авторського права;
- збільшення кількості справ, порушених судами стосовно незаконного одержання та використання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Концепція спрямована на забезпечення ефективного функціонування національної системи правової охорони інтелектуальної власності, на активізацію винахідництва, що є запорукою економічного розвитку країни, входження України як рівноправного партнера до світового співтовариства, забезпечення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного використання інтелектуального потенціалу нації.

Реалізація Концепції потребує здійснення ряду організаційно-правових заходів, пов'язаних з проведенням цілеспрямованих, системних та скоординованих дій з боку органів державної влади, недержавних установ та громадських організацій.

II. Мета та основні завдання

Метою Концепції є забезпечення ефективної охорони і захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності та створення умов для формування цивілізованого ринку цих об'єктів.

Основними завданнями Концепції є:

- удосконалення нормативно-правової бази та системи захисту прав у сфері інтелектуальної власності;

- створення дієвого механізму боротьби з порушенням прав у сфері інтелектуальної власності, виготовленням і розповсюдженням контрафактної продукції;
- удосконалення системи оціночної діяльності у сфері інтелектуальної власності;
- забезпечення сприятливих умов для створення та використання об'єктів інтелектуальної власності;
- інформаційне забезпечення діяльності у сфері інтелектуальної власності;
- розвиток міжнародного співробітництва.

III. Принципи реалізації

Основними принципами реалізації Концепції є:

- гармонізація національного законодавства з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є Україна, зокрема, нормами Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності та директивами Ради Європейського співтовариства щодо охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- нормативно-правове забезпечення удосконалення процедури набуття, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності з урахуванням досвіду функціонування національної системи правової охорони інтелектуальної власності;
- формування та забезпечення реалізації єдиної політики щодо припинення та недопущення порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- удосконалення інфраструктури національної системи правової охорони інтелектуальної власності;
- стимулювання інноваційної діяльності;
- стимулювання суб'єктів прав на об'єкти інтелектуальної влас-

ності та суб'єктів підприємницької діяльності, що створюють умови для законного використання цих об'єктів;

- удосконалення порядку формування патентно-інформаційних ресурсів України;
- подальше приєднання до міжнародних угод, співробітництво з міжнародними організаціями з питань інтелектуальної власності.

IV. Шляхи реалізації

Передбачаються такі шляхи реалізації Концепції:

- проведення всебічного аналізу нормативно-правового забезпечення у сфері інтелектуальної власності та приведення його у відповідність з нормами міжнародного права;
- врегулювання питань щодо набуття прав інтелектуальної власності на об'єкти, створені за рахунок коштів державного бюджету та державних цільових фондів;
- нормативно-правове забезпечення оцінки прав на об'єкти інтелектуальної власності, обліку та використання цих об'єктів на ринкових засадах;
- удосконалення процедури розгляду спорів стосовно інтелектуальної власності;
- проведення комплексу заходів щодо боротьби з порушенням прав у сфері інтелектуальної власності, зокрема, у сфері авторського права та суміжних прав;
- проведення наукових досліджень з питань, що стосуються забезпечення сприятливих умов для створення та використання об'єктів інтелектуальної власності;
- запровадження механізму державного сприяння розвитку ринку інтелектуальної власності;
- розроблення заходів щодо організаційного, фінансового і матеріально-технічного забезпечення Державної патентної бібліоте-

ки та її філіалів у регіонах;

- здійснення комплексу заходів стосовно постійного комплектування патентних фондів національної системи науково-технічної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій, створення сприятливих умов для міжнародного обміну патентною документацією;
- впровадження сучасних інформаційних технологій у процеси реєстрації та захисту об'єктів авторського права і суміжних прав, збору та розподілу винагороди за їх використання;
- удосконалення інформаційного забезпечення процедури експертизи заявок на об'єкти інтелектуальної власності;
- підготовка та перепідготовка кадрів національної системи правової охорони інтелектуальної власності;
- участь представників України в роботі міжнародних організацій з питань інтелектуальної власності, зокрема, в Міждержавній раді з питань охорони промислової власності країн СНД;
- двостороннє співробітництво з патентними відомствами та авторсько-правовими організаціями інших держав.

V. Очікувані результати

Гармонізація національного законодавства з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є Україна.

Спрощення процедури набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності з урахуванням сучасних поглядів і досвіду розгляду заявок і видачі охоронних документів.

Зменшення обсягу правопорушень у сфері використання прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Контроль за дотриманням прав суб'єктів авторського права і суміжних прав згідно із законами та міжнародними договорами України.

Активізація винахідницької діяльності.

Розвиток найважливіших галузей промисловості.

Доступ широкого кола зацікавлених осіб до сучасних інформаційних ресурсів інтелектуальної власності.

Активізація та підвищення ефективності функціонування системи патентної інформації як складової частини національної системи науково-технічної інформації.

Забезпечення захисту інтелектуальної власності від її протиправного використання.

Збереження та розвиток інтелектуального потенціалу нації для зміцнення державності та незалежності України.

Зміцнення економіки держави.

Здійснення прагнення України інтегруватися у світове співтовариство як його повноправний член.

УВАГА! НОВЕ ВИДАННЯ

ПЗ2 Право інтелектуальної власності: Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д. Святоцького. — К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2002. — с. 624.

ISBN 966-7752-89-5

Зростаюча роль права інтелектуальної власності в житті суспільства зумовлює необхідність ґрунтовного ознайомлення студентів вищих навчальних закладів з основними положеннями чинного законодавства України про інтелектуальну власність, історію становлення права інтелектуальної власності, його об'єктами та суб'єктами, особистими немайновими і майновими правами суб'єктів права, способами їх використання та захисту.

Даний підручник слугуватиме надійним джерелом відповідних навчальній програмі знань не лише студентам, а й широкому колу читачів.

ББК 67.9(4УКР)304я73

Наукова рада журналу:

Святоцький О.Д. (голова наукової ради), Андрейцев В.І., Бутнік-Сіверський О.Б., Врублевський В.К., Кремень В.Г., Кузнецова Н.С., Лавринович О.В., Литвин В.М., Мироненко Н.М., Ніколаєнко С.М., Патон Б.Є., Підпригора О.А., Побірченко І.Г., Притика Д.М., Редько В.В., Семчик В.І., Семиноженко В.П., Сташис В.В., Стефанюк В.С., Табачник Д.В., Тацій В.Я., Шемшученко Ю.С., Ющенко В.А.

Редакційна колегія журналу:

Крайнєв П.П. (головний редактор), Андрощук Г.О., Бачун О.В., Бендаловський А.А., Головченко Л.М., Грошевий Ю.М., Довгерт А.С., Дорошенко О.Ф., Дроб'язко В.С., Закалюк А.П., Захарченко Т.Г., Індукаєв В.К., Капіца Ю.М., Карабань В.Я., Клявлін В.В., Копиленко О.Л., Коссаєв В.М., Кращенко В.П. (заступник головного редактора), Кротюк В.Л., Крупко П.М., Крупчан О.Д., Кубів С.І., Лебідь Н.П., Лебідь С.А., Мельниченко О.І., Панов М.І., Пасенюк О.М., Підпалов Л.В., Полянничко А.О., Прахов Б.Г., Резун В.Ф., Родіонов М.К., Сегай М.Я., Сіренко В.Ф., Теплюк М.О., Федченко Л.Ю.

Кузько Е.К. — відповідальний секретар

Засновник —

**Науково-дослідний інститут
інтелектуальної власності**

Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія КВ № 5664 від 05.12.01

До уваги авторів та читачів

Редакція приймає рукописи статей як на електронних носіях, набраних у програмах MS Office, так і видрукованими на папері.

Авторів просимо разом з матеріалами надсилати свою фотографію та інформацію щодо наукового ступеня, наукового звання, місця роботи, посади, поштової адреси і контактних телефонів.

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення рукописів. За достовірність інформації і статистичних даних, що містяться у рукописах, відповідальність несе автор.

Журнал приймає замовлення на розміщення реклами

Адреса редакції: 04119, м. Київ, вул. Сім'ї Хохлових, 15
Телефон: 455-63-79, тел/факс: 455-63-78
Листування: 01030, м. Київ-30, а/с - 223

www.ndiiv.org.ua
e-mail: icapital@i.com.ua

Комп'ютерна верстка — С. Петренко
Коректор — А. Куниця
Дизайн — Е. Кузько

Здано до набору 26.07.02. Підписано до друку 15.08.02 Формат 70x108/16.
Папір офсетний. Офсетний друк.
Наклад 1000 примірників. Зам. 2-0983

Надруковано з оригінал-макета у ДП "Експрес-поліграф"
04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 47, корп. 2.
